

Махнарилов Ю.В., к.е.н., доцент
Київський національний університет
технологій та дизайну

ВПЛИВ ОЩАДНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОМОГОСПОДАРСТВ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ДЕПОЗИТНИХ КОРПОРАЦІЙ

Починаючи з жовтня 2008 р. Національний банк України (НБУ) обліковує фінансову статистику "деPOSITНИХ корпорацій крім НБУ", які також називає "інші депозитні корпорації". Близько 50% від обсягу джерел капіталу у банківській системі України сформовано за рахунок депозитних коштів (рис. 1).

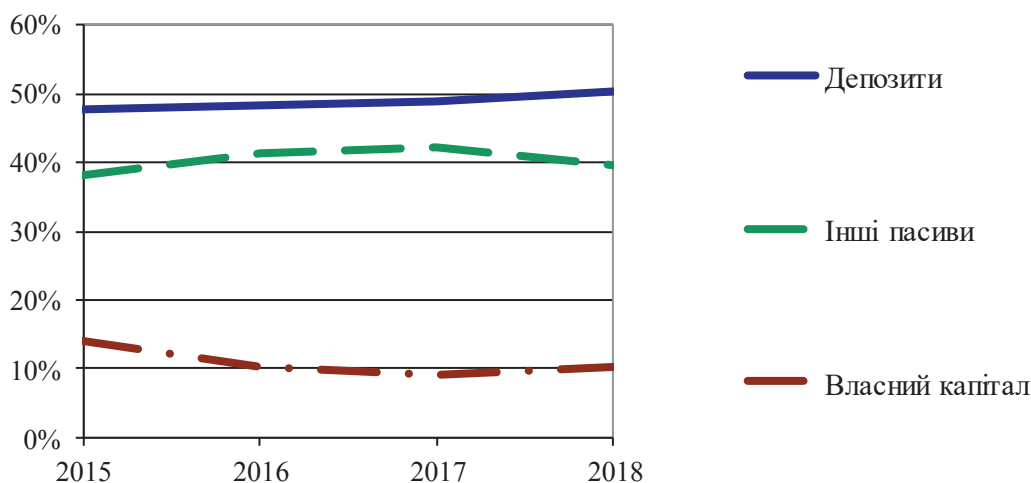

Рис. 1. Структура капіталу банків України в 2015-2018 р.р., %.

(Розраховано за даними Національного банку України [11])

В останні роки спостерігається тенденція до зростання частки депозитів в сумі джерел капіталу депозитних корпорацій (рис. 1). В загальній сумі депозитів частка депозитів домогосподарств складає 50% або більше в різні роки (визначено за даними НБУ [11]). Таким чином, не менше чверті джерел

II Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція СУЧАСНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

капіталу депозитних корпорацій формується за рахунок депозитів домашніх господарств.

Відповідно, ощадна поведінка домогосподарств, а саме, їх рішення про обсяги та терміни розміщення вкладів на банківських рахунках, суттєво впливає на господарську діяльність депозитних корпорацій, оскільки встановлює межі управління активами та отримання доходу в зв'язку з потенційною можливістю вилучення у короткі терміни вкладів домогосподарств з депозитних рахунків.

Такі спроби в історії української банківської системи відбувались неодноразово: у 2004 р., 2008 р. та 2014 р. Уряду та НБУ доводилось адміністративними заборонами врегульовувати загрозу масового банкрутства депозитних корпорацій. З точки зору фахівців банківської справи захищеність від ризику відкликання коштів в один момент усіма клієнтами впливає на фінансову безпеку депозитних корпорацій [7, с. 28; 10, с. 37]. Отже, банкрутство та уникнення банкрутства депозитних корпорацій можуть бути досліджені в контексті забезпечення їх фінансової безпеки.

Дослідження фінансової безпеки банків та банківської системи України є одними з найбільш популярних студій останніх двох десятиліть. І це не дивує, оскільки за даними Національного банку України (НБУ) у 1998-2017 р.р. середньорічна чисельність банків, які здійснювали банківську діяльність, становила 160, а ліквідовано з різних причин в цей же період 90 банків [3; 12]. Більша частина з них була ліквідована в зв'язку з банкрутством, тобто через порушення вимог фінансової безпеки. Тому суспільство очікує від фахівців та науковців дослідження, формування та впровадження ефективних заходів із забезпечення фінансової безпеки депозитних корпорацій.

За думкою О.І. Барановського фаховим дослідженням заважають розбіжності у розумінні самого поняття "фінансова безпека комерційного банку" [1, с. 7]. Поняття фінансової безпеки банків є надто розмитим, зі свого боку вважає О.Б. Васильчишин [5, с. 156].

II Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція СУЧАСНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Цей факт обмежує можливості дослідників у визначенні критеріїв фінансової безпеки та індикаторів діагностики і раннього попередження кризового фінансового стану депозитної корпорації. Деякі з них скаржаться на брак інструментів і методів, які здібні відобразити стан фінансової безпеки депозитної корпорації комплексно і в повному обсязі [13, с. 139], а деякі підкреслюють розрізненість показників оцінки [2, с. 497] і пропонують концепцію єдиного інтегрального показника [4, с. 15]. Фактично ідею інтегрального показника фінансової безпеки банку підтримує В.В. Коваленко, зауважуючи необхідність відображення в такому показникові множини властивостей фінансової безпеки [8, с. 196].

Науковці ведуть пошук інтегрального показника фінансової безпеки як серед інструментів, так і серед результатів наполегливої політики забезпечення фінансової безпеки. І, серед іншого, роблять висновок, що підвищення фінансової безпеки депозитних корпорацій веде до зростання вкладів і депозитів клієнтів, і таким чином до збільшення капіталу [9, с. 84-85]. На необхідності залучення коштів домогосподарств, як інструменті забезпечення економічної безпеки депозитних корпорації, наполягає Р. Гриценко. Такого результату автор дослідження пропонує досягнути через підвищення рівня довіри до банківської системи [7, с. 28]. Його підтримують О.І. Барановський [1, с. 14] та Н.О. Гребенюк [6, с. 56].

Процес формування довіри до банку як інструмент залучення коштів домогосподарств на депозитні рахунки гальмується, в тому числі, через недостатнє теоретичне і методичне обґрунтування цього інструменту.

Певне теоретичне обґрунтування зроблено у межах філософії, психології та соціології. Спроби вимірювання довіри здійснюють психологи, соціологи і економісти. Останні використовують для цього анкетування суспільної думки як на рівні масових настроїв споживачів, так і ділових очікувань бізнесменів.

Отримання показника довіри, який відповідатиме критеріям валідності та надійності, а також побудова моделей формування довіри, надасть фахівцям

II Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція СУЧАСНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

нові можливості у формуванні капіталу депозитних корпорацій. Підвищення рівня довіри до банків з боку домогосподарств вплине також на кошти акціонерів (~10 % в сумі капіталу), депозити підприємств (~25 % в сумі капіталу), кредити нерезидентів (7%...8% в сумі капіталу) та інші кредити (~30 % в сумі капіталу). Разом з ~25% депозитів домогосподарств частка суми капіталу депозитних корпорацій, на яку впливає ощадна поведінка домогосподарств, становить більше 95% (визначено за даними НБУ [11]).

Література

1. Барановський О.І. Банківська безпека: проблема виміру / О.І. Барановський // Економіка і прогнозування. — 2006. — № 1. — С.7-25.
2. Бородай А.О. Методичний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки банківської установи / А.О. Бородай // Глобальні та національні проблеми економіки. — 2016. — Вип. 13. — С. 494-499.
3. Бюлетень Національного банку України // Національний банк України. — 2005. — № 3 (144). — С. 133-134.
4. Васильченко З. Деякі аспекти методологічної основи моделювання фінансової безпеки банку / З. Васильченко, І. Васильченко. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. — 2013. — №6(147). — С.15-19.
5. Васильчишин О. Б. Аналіз наявних моделей оцінки фінансової безпеки банків і банківської системи і напрями їх удосконалення / О. Б. Васильчишин // Регіональна економіка. — 2016. — № 2. — С. 156-164.
6. Гребенюк Н.О. Фінансова безпека банків: система розпізнання загроз та усунення ризиків / Н.О. Гребенюк // Вісник харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "Економічна". — 2016. — Вип. 91. — С. 53-64.
7. Гриценко Р. Економічна безпека банківської системи України / Р. Гриценко // Вісник Національного банку України. — 2003. — № 4. — С. 27-28.
8. Коваленко В.В. Структурні елементи й оцінювання рівня фінансової

II Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція СУЧАСНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

безпеки банківської системи / В.В. Коваленко // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. — 2013. — Вип. 9(1). — С. 191-199.

9. Наточеева Н.Н. Методология обеспечения стратегической финансовой безопасности коммерческих банков / Н.Н. Наточеева // Экономика. Налоги. Право. — 2011. — №4. — С. 79-88.

10. Науменко В. Спроба оцінити надійність / В. Науменко // Вісник Національного банку України. — 1998. — № 4. — С. 35-38.

11. Огляди фінансових корпорацій // Національний банк України. — 2018. — № 2. — Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=AE026B3C663C60ACF972048297E073DF?art_id=27843415&cat_id=44578#1. — Назва з екрану.

12. Окремі дані про депозитні корпорації (крім Національного банку України) // Національний банк України. — 2018. — № 2. — Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=AE026B3C663C60ACF972048297E073DF?art_id=27843415&cat_id=44578#1. — Назва з екрану.

13. Шпильовий Б. В. Основні інструменти забезпечення фінансової безпеки банків / Б.В. Шпильовий // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: "Міжнародні економічні відносини та світове господарство". — 2016. — Вип. 10. — Ч. 2. — С. 139-142.